

Вірченко Тетяна,

Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID ID 0000-0001-7953-2285

e-mail: t.virchenko@kubg.edu.ua

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ПОКЛИКАННЯ ЯК ЖИТТЄВА СТРАТЕГІЯ (ЗА ЕПІСТОЛЯРІЄМ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

Дослідження належить до тих студій, у яких здійснено результативну спробу дослідити моральні основи життєвої стратегії Лесі Українки. Об'єктом обрано епістолярну спадщину, оскільки це найкращий матеріал для дослідження автора як реальної особи без домішок інтерпретацій реципієнтів. Подібне дослідження на часі також і тому, що залучені опубліковані листи Лесі Українки без радянських купюр.

Основним літературознавчим підходом обрано антропологічне літературознавство. Такий вектор розвідки визначили міркування знаного лесезнавця Л. Скупейка, який зауважував, що сучасна наука потребує досліджень, присвячених концепції особистості автора. Вивчення стану розробки проблеми продемонструвало, що наука має принагідні висновкові твердження, але розвідок, які стали б підвалинами такого дослідження, немає.

Робота з епістолярієм вимагає особливої об'єктивності. Застороги М. Коцюбинської щодо такого поводження з листами були визначені як основні й важливі для дотримання. Для окреслення змісту понять «відповідальність» і «покликання» було обрано останнє дослідження Є. Мулячук. Отже, для визначення власної місії — життєвої стратегії — вкрай важливо бути свідомим щодо власного самовизначення, мати готовність протистояти буденності, а також віддавати перевагу інтересам інших.

Епістолярна спадщина Лесі Українки дає підстави стверджувати, що для письменниці задля реалізації власної життєвої стратегії важливо мати внутрішню силу аби долати власне лихо та мати змогу боротися з страхом жити. Окрім того, усвідомлення професійного покликання має перебувати в гармонійній єдності з життєвими цілями. Професійна місія, на думку Лесі Українки, має реалізовуватися через низку конкретних дій: видання перекладів, формування бібліотеки тощо. У перспективі доцільно продовжувати дослідження епістолярної спадщини, а також вивчити життєві стратегії головних персонажів творів письменниці, щоб у такий спосіб наблизитись до створення концепції особистості у творчості Лесі Українки.

Ключові слова: *Леся Українка, автор, епістолярна спадщина, антропологічний підхід, відповідальність, покликання, життєва стратегія.*

Сучасні теоретики літератури досі віднаходять лакуни в дослідженнях, присвячених інституції авторства, попри те, що розрізнення автора як реальної особи, образа автора і автора-творця нібито лежать на поверхні. Автор як суб'єкт постає у численних дискусіях, публічних висловлюваннях, спогадах сучасників, епістолярії тощо. Намагання реконструювати через подібний матеріал риси характеру письменника свідчить про прагнення не стирати особистість письменника за на шаруваннями численних читацьких і дослідницьких рецепцій. При цьому погоджуємось із поглядом на «проблему авторської ідентифікації в тексті листа під філософським кутом зору»: «Епістолярна творчість для епістоляр-

них комунікантів виступає досвідом самості й досвідом подолання самотності, а лист стає однією із можливостей пережити особистісну єдність. Тому мета листування мимоволі виходить за рамки епістолярного діалогу й перетворюється в творчий акт самореконструювання, набуваючи для письменника екзистенційно важливого значення. Листи стають художнім простором розгортання екзистенційної суб'єктивності. Відповідно одним із завдань дослідників епістолярної спадщини є дешифрування біографічного «я», щоб спробувати відчути, пізнати створену із фрагментів листів картину авторського внутрішнього світу» (Ільків, 2016, с. 121–122). Внутрішній світ — мисленневий капітал автора, що вмщує в себе результати розу-

мових процесів, які обов'язково відбуваються навколо стрижневих моральних категорій. Визначення таких доміантних категорій, а також їхнє увиразнення з життєвою місією письменниці зумовлює **актуальність цієї розвідки**.

Розвідок, об'єктом наукових спостережень яких є епістолярна спадщина Лесі Українки, чимало. Окрему групу праць становлять дослідження кореспонденції з окремими адресатами — О. Кобилянською (Є. Баран, А. Ільків), А. Кримським (С. Богдан, О. Васлюк), О. Маковеєм (В. Сімович, І. Козелко). Епістолярна спадщина стала багатим матеріалом для дослідження поколінневої самоідентичності Лесі Українки. Письменниця, на думку дослідників, прямолінійно не ототожнювала себе із жодним літературним поколінням, але власний розвиток мислила в контексті модернізму й відчувала відповідальність за його розвій (Virchenko, Kozlov, 2021, с. 107). Минулого року побачив світ збірник наукових праць «Ідеологиня національної аристократії (на пошану 150-річчя від дня народження Лесі Українки)» (2021), у якому в окремих студіях дослідницька увага прикута до епістолярної спадщини. Так, наприклад, В. Прокіп у дослідженні «Епістолярій Лесі Українки: історія багатотомних видань творів письменниці (1950–2021)» стверджує, що «на сучасному етапі чи не єдино достатньо не дослідженою проблемою щодо епістолярію Лесі Українки залишається датування текстів» (Ідеологиня національної аристократії, 2021, с. 86), але поштовх до перепрочитання листів Лесі Українки виданням автентичного епістолярію ми все-таки маємо: «У науково-популярному виданні “Комори” (упорядник — В. Прокіп (Савчук)) епістолярні тексти Лариси Косач-Квітки було подано без вилучень та купюр, здебільшого за автографами чи вивченими копіями. Також максимально було збережено лексичні, морфологічні та пунктуаційні особливості автографів, оновлено приміткову та джерелознавчу базу» (там само, с. 86).

Л. Скупейко, характеризуючи стан вивчення творчості Лесі Українки станом на 2015 р. (переконані, що ця оцінка справедлива й нині), зауважував: «Вважаю, тим, що від початку й донині не знайдено відправної точки, основної ланки, яка з'єднує всю спадщину письменниці воєдино, не знайдено того основного, що здатне об'єднати її творчість, таку різноманітну за проблемно-тематичними вимірами, жанрами й формами, в одну органічну цілість. На мій погляд, така ланка — це проблема людини, концепція особистості» (2015, с. 21). Такі міркування шановного вченого спровокували низку думок, серед яких і важливість дослідити

концепцію особистості автора, що неможливо без окреслень рис характеру Лесі Українки й моральних доміант її життєвої стратегії. Непересічними видаються міркування М. Моклиці (2011) щодо психологічного типу мисткині в монографії «Естетика Лесі Українки» (контекст європейського модернізму). Дослідниця, спираючись на концепцію К. Юнга, перераховує чинники, які мають бути взяті до уваги для розуміння характеру письменниці. Це інтровертний психологічний тип особистості, попри те, що розум інколи визначав поведінку діяльного екстраверта, а також розвиненість емоцій, інтуїції, сенсорики та розуму (Моклиця, 2011, с. 113–114). Життєву стратегію Лесі Українки все-таки визначали не емоції, хоча вони домінують у художніх творах, а розум, який «дозволяв впевнено рухатись на шляху самоусвідомлення» (там само, с. 115). Відповідно, до цього додається раціоналізм, самоаналіз і самокритичність, надмірна вимогливість (там само, с. 115).

Прикметною є праця С. Михиди, який зумів «побачити видатну поетесу по-іншому», відродивши привабливий, гуманізований образ, сповнений загальнолюдських рис (2007, с. 212). Змістовно насиченим у цьому аспекті є фрагмент зі спогаду «Зелений Гай» Ізидори Коса-Борисової: «Людяність у сприйманні життя, перевага духовних інтересів у стосунках з людьми, що виявляла і Леся, до того в розмовах часто тонкий гумор, спричинились до утворення дуже приємної атмосфери в господі» (Скрипка, 2004, с. 183).

Тож і **мета нашої розвідки** полягає у тому, щоб не порушити цілісної естетики Лесі Українки, а дослідити відповідальність як життєву стратегію (**предмет дослідження**) в епістолярній спадщині (**об'єкт дослідження**), що наблизить нас до розуміння мислення, ціннісного світу, буття письменниці.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні провідних моральних принципів — відповідальності та покликання — життєвої стратегії Лесі Українки шляхом застосування загальнонаукового аспектного аналізу і антропологічного літературознавчого підходу.

Для досягнення мети доцільними видаються такі **методи**, як аспектний аналіз та антропологічний підхід. Також при дослідженні епістолярної спадщини важливо зберегти методологічну мудрість, про яку говорить М. Коцюбинська: не виявляти надмірної «цнотливості», але разом із тим, «не “вдиратися” в інтимні сфери зі своїм поверховим коментарем на догоду апріорно заданій тезі, порушуючи делікатну тканину інтимних стосунків, силове поле осо-

бистості, звичаєві й психологічні стереотипи певного часу і певного середовища» (2009, с. 22); не вдаватися до «глобальної ангажованості».

Перше завдання дослідження — визначення змісту базової термінології, яке є важливим для реалізації аспектного аналізу. Є. Мулярчук на основі аналізу дефініцій поняття «покликання», прикметних ознак, висновуваних шляхом логічних міркувань, приходять до розуміння покликання як «способу людини осягнути і реалізувати мету власного існування» (Мулярчук, 2019, с. 28). При цьому особі «доводиться ризикувати, мати віру в істинність поклику задля можливості діяти всупереч повсякденно зрозумілому» (там само, с. 21). Діяння за покликанням — це, безперечно, етичний процес, оскільки засоби реалізації покликання мають обиратися в контексті відповідального ставлення до людей та світу загалом.

Модель реалізації покликання має передбачити такі складники, як внутрішній стан людини та зовнішній буттєвий світ, у якому слід дати оцінку речам і подіям, які осмислюються, переживаються, загалом мають місце: «Голоси людей та інших істот, образи і звуки речей немов закликають нас виявити себе як суб'єкта у світі» (там само, с. 130).

Внутрішньо людина має бути готовою прислухатись, чути і розуміти себе (усвідомлювати власні бажання). Цей процес неможливий без здатності «зберігати пам'ять про те, ким ти є, ким себе відчуваєш та визначаєш» (там само, с. 139).

У стосунках зі світом зовнішнім визначальною має стати здатність розуміти інших, зважати на їхні потреби: «Власним життям ми окреслюємо напрямку руху до певної мети, до виповнення його сенсу. І ми є відповідальними перед тими, з ким перебуваємо у спілкуванні, за те, який образ людського буття ми створюємо, який приклад і привід для судження про його сенс подаємо» (там само, с. 150).

Етичним обрієм покликання є людяність, яка мислиться як «спів-буття, в якому інші люди сприймаються у їх самоцінності, коли ми, незалежно від наших цілей, готові поступитися для них власним простором, приділити свій час, не шкодуючи про його конечність» (там само, с. 93). У цьому співбутті вагоме місце займає «вміння розуміти і пробачати недоліки людей, але з тим, щоб навчити їх належного способу буття» (там само, с. 93).

Також доцільно увиразнити теоретичні застави антропологічного підходу, на які спиратимемося в процесі дослідження. Імпонує гуманістичне спрямування антропологічних студій, яке бере початок з «персоніфікації досвіду, що,

по суті, має у своїй основі повагу до Іншого, намагання зрозуміти іншого через його неповторний досвід і свій власний досвід теж» (Тарнашинська, 2009, с. 59). Прикметно, що в нашій студії і об'єкт, і предмет дослідження, і обрана методологія закликають до толерантності.

Вивчення епістолярної спадщини Лесі Українки дає змогу твердити, що все своє життя письменниця спрямовувала на реалізацію покликання. Отже, спробуємо змоделювати цей процес.

Варто зазначити, що Леся Українка усвідомлювала власний характер та виявляла готовність змінюватись: «Характер мій, я й сама це бачу, якийсь скритний, хоч мені й самій це не подобається, завжди я стараюсь бути якось щиріше, вільніше, але бачу сама, що все не так виходить, як би я хотіла» (Українка, 2016, с. 56). А в листі до М. Павлика від 20–21.X (2–3.XI) 1891 р. Леся Українка критично оцінює власні занепадницькі настрої: «Не розумію, як я могла ще недавно так журитись своїм маленьким власним лихом, мені навіть сором тепер за свій колишній настрій» (2016, с. 162). У текстах цих листів оприявнюється прагнення письменниці зорієнтуватися у власному внутрішньому світі — виразний акт самопізнання.

Але ще за три роки до цього в листах до родини Драгоманових Леся Українка висловлювала бажання якісного життя: «...але не можу зовсім обернутись в ростину» (2016, с. 53), сутність якого розкрита в подальшому листуванні: *відсутність страху жити* («По-моєму так: або жити, або вже вмирати, аби тільки не треміти та не скніти отак ціле життя» (2016, с. 151)), *усвідомлення власного фаху* («література моя професія» (2016, с. 73)), яке переростає в розуміння фаху як *покликання* («Не можу зректись думки, що моя робота, чі, мовляв, “призваніє” — українська література» (2016, с. 430)), *бажання «жити і працювати нормально і не на чужині»* (2018, с. 50). Такі бажання Лесі Українки висловлювала до багатьох своїх адресатів, зокрема подружжя Грінченків (16(29).VI. 1909), Н. Кибальчич (15–22.IX (28.IX–5.X) 1909).

Тлумачення суті рослинного життя за антропологічним підходом, вимагає звернення до праці Жільбера Дюрана «Антропологічні структури уявного», у якій дослідник стверджував, що «функція уяви мотивується не речами, а універсальним способом надавати речам другий смисл — смисл, який поділяють усі універсально» (2021, с. 458). Рослина (ростина), згадана Лесею Українкою, є «символічним підтвердженням інтуїції циклічного ритму» (там само, с. 366). У цьому циклі є місце насінню і плодам, які символізують результативне жит-

тя, а власне символ рослини «явно обирають як модель метаморфози. У фольклорі або міфології трава або дерево часто народжуються з відданого у жертву мерця» (там само, с. 368).

Самооцінка власних професійних можливостей свідчить про те, що Леся Українка усвідомлювала власну досвідченість (пам'ятаймо, що досвід — основна категорія літературознавчої антропології, «що описує людину, занурену в життя, яка намагається про це життя розповісти щось іншим для того, щоб інші могли її зрозуміти» (Марковський, 2008, с. 501)). Разом із тим, прагнучи самовдосконалення, Леся Українка визнавала цінність перспективи, реалізованої в певній парадигмі цінностей. Так, наскрізним у Лесі Українки було *почуття відповідальності*: «А мені справді сором так жити, бо інші люде, як наприклад дядько, не піддаються ніякій слабості, а роблять своє діло при всяких обставинах, чому ж я так не роблю?» (Українка, 2016, с. 160–161); *усвідомлення обов'язку*: «Часом мені здається, що я роблю, скільки можу, а часом думаю, що і половини того не роблю, скільки б могла і повинна робити» (Українка, 2016, с. 191); *страх померти і не виконати своєї місії*: «А я боюся, щоб мені ніч не захопила на середині дороги» (Українка, 2016, с. 149). Тож недивно, що вже в листі до матері від 6(19).XI.1903 р. маємо свідчення *готовності до жертвності*: «Я так само не вмію ніким ні для кого жертвувати, хіба що собою, своїм власним життям» (Українка, 2018, с. 159).

Аналіз листів до А. Макарової, М. Павлика, С. Єфремова — прекрасна ілюстрація того, як у ставленні до людей Леся Українка проявляла бажання бути корисною не лише в громадських справах, а й в особистих — служіння людям було для письменниці цінністю. Згадки в листах дядька та й інших однодумців — свідчення бажання поділяти свій досвід з іншими однодумцями, що важливо для перевірки кожної власної ідеї. Обраний письменницею фах занурений у життя, а «це означає, що ніхто й ніщо заздалегідь не обґрунтує нашу поведінку й що ми постійно мусимо переконуватись у слушності наших вчинків» (Марковський, 2008, с. 502).

Реалізацію місії Леся Українка бачить в конкретних діях: *видати серію перекладів* європейських і російських авторів (лист до М. Драгоманова від 24.XII (5.I).1889 р.), *редагувати твори українських письменників*, адже це можливість «підтримувати розвиток української літератури красної» (Українка, 2016, с. 241) (лист до М. Коцюбинського від 13(25).XII.1893 р.), *зробити багатою бібліотеку*, «щоб українець, пробуваючи в Києві, не потребував ходити по чужих бібліотеках, а міг би знайти загоду

в своїх літературних потребах у рідній інституції» (Українка, 2018, с. 291).

Дії ж, позначені маркером відповідальності, теж вкладаються в певну парадигму цінностей. Так, усвідомлення походження з літературної родини лише спричинює сумніви у власній обдарованості та «трудне шукання правого шляху» (Українка, 2017, с. 125) і врешті формує *самовимогливість* («і якщо я кого пиляю, то хіба саму себе, та воно за те нікому не вадить» (Українка, 2016, с. 232)).

У діях, спрямованих на розвиток літератури, на злагоджений поступ у громадських справах, Лесі Українці важливо було відчувати свою *причетність* до гурту однодумців, до представників свого покоління. Так, у листі до М. Драгоманова від 22.VIII (3.IX).1891 р. Леся Українка пише: «Мені дуже прикро, але я відчуваю, що стою тепер якось на одшибі, по більшій часті мені все приходилось так стояти» (Українка, 2016, с. 155). Але почуття відокремленості дає змогу письменниці бачити сутність навколишніх процесів, а не лише їх констатувати: «І от, може, через те, що я бачу все немов у перспективі, може, через що інше, тільки мені часто різні наші громадські рухи, спори, толки, антагонізми та симпатії видаються бурями в шклянці води» (Українка, 2016, с. 155). Врешті, з часом ці погляди стають змінними, бо «яко літератор, я ліпше зроблю, коли виступатиму зовсім незалежно, хоч нехай і одиноко» (Українка, 2018, с. 89).

Стосунки між митцями й діячами, які роблять спільну справу, мають, на думку Лесі Українки, будуватися на *повазі* («Хто ж нас шануватиме, як ми один одного не пошануємо, ми, одної літератури робітники» (Українка, 2018, с. 142)), *добрій пам'яті* («Не знаю, чи буде хто з молодшого покоління згадувати коли про мене з таким почуттем, як я тепер згадую про Миколу Віталевича і Михайла Петровича... Але я б хотіла на те заслужити» (там само, с. 625)), *уважному ставленні*, щоб не загубити талант, адже то «страшенна втрата» (там само, с. 399), *рівноправ'ї* («Перекладати дещо я згодилась, але на правах рівного з рівним, не пристаючи ні до якої фракції, нікого не мирячи, а просто собі як перекладач незалежний» (там само, с. 46)).

Прикметно, що відповідальність, на матеріалі листування Лесі Українки, корелюється зі *старанністю*, *зацікавленістю* та *праці на довірі*: «Крім того я щиро інтересуюся сею справою і рада доложити до неї всякого старання, на яке лише можу здобутися, тому прошу не вважати мене цілком сторонньою людиною і вшанувати мене Вашим довір'ям» (там само, с. 395), —

пише Леся Українка до Ф. Колесси 28.VIII (10. IX).1908 р. Докладені зусилля мають обов'язково спричинити «більший пожиток» (там само, с. 447). Власне ця відповідальність зумовлює *готовність до боротьби*: «Коли моє здоров'я, мій невеликий хист, мій замало розвинений інтелект, моя життям пригнічена енергія не дали мені стати тим, чим повинна я бути і чим, може, ніколи не стану, то се моє нещастя, але не моє бажання, і миритись з тим я ще не хочу, ні, я ще хочу боротись» (там само, с. 89–90).

Отже, виразно помітно, що покликання здійснюється у двох площинах — в естетичній та етичній. Реалізація покликання Лесею Українкою — результат її вроджених здібностей та волі — свідомого вибору. Уривок «З моїх споминів» Ольги Косач-Кривинюк дуже промовисто описує Лесю, яка «тихенько й спокійно, напосідливо й невідкладно робила, що треба, “сьогодні”, не відкладаючи “на завтра”. Коли щось чи хтось заважав їй поробити завдання вчасно, то сиділа допізна, а таки робила їх, хоч

мама часами й сердилась за це й докоряла Лесі, що псує собі здоров'я пізнім ляганням» (Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка), 2004, с. 38). Прагнення реалізувати свою місію має засновуватися на твердих моральних переконаннях, а також здатності до співбуття, що ми й спостерігаємо завдяки епістолярній спадщині.

Л. Старицька-Черняхівська у спогадах про Лесю Українку пропонувала: «Хто хоче знати її серця — хай читає її твори» (Косач-Кривинюк, 2006, с. 406). Говорячи мовою літературознавчої антропології, доцільно закликати читати тексти, адже до них належить й епістолярна спадщина, що репрезентує авторське «Я» як суб'єкта. Унаслідок читання формуватиметься й читацький досвід, який змінюватиме спосіб читання — робитиме його глибшим, інтелектуально потужнішим і, як наслідок, збагачуватиме культурний досвід. У перспективі доцільно проінтерпретувати всю спадщину Лесі Українки з точки зору антропологічного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергсон А. Творча еволюція / пер. з фр. Романа Осадчука. К.: Вид-во Жупанського, 2010. 318 с.
2. Дюран Ж. Антропологічні структури уявного / пер з фр. Репи. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. 568 с.
3. Ідеологія національної аристократії (на пошану 150-річчя від дня народження Лесі Українки): збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 25–26 лютого 2021 року / наук. ред. Т. Єщенко. Л.: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2021. 620 с.
4. Ільків А.В. Інтимний дискурс письменницького епістолярію другої половини ХІХ — початку ХХ ст.: дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01 «Українська література». Івано-Франківськ, 2016. 410 с.
5. Косач-Кривинюк О.П. Хронологія життя і творчості / репринтне вид. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006, 928 с.
6. Коцюбинська М. Листи і люди: роздуми про епістолярну творчість. К.: Дух і літера, 2009. 584 с.
7. Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка). Біографічні матеріали. Документи. Іконографія / автор проекту Т. Скрипка. Нью-Йорк; Київ, 2004. 448 с.
8. Марковський Міхал Павел. Антропологія, гуманізм, інтерпретація. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ — початок ХХІ ст.* К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 491–503.
9. Михида С. У психопоетикальному світі Лесі Українки (Стаття третя). *Леся Українка і сучасність*: зб. наук. пр. 2007. Т. 4. Кн. 1. С. 205–214.
10. Моклиця М. Естетика Лесі Українки (контекст європейського модернізму). Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2011. 242 с.
11. Мулярчук Є. Філософія і педагогіка покликання: моногр. К.: Дух і літера, 2019. 344 с.
12. Скупейко Л. Апологія особистості (статті про Лесю Українку). К.: Фенікс, 2015. 240 с.
13. Тарнашинська Л. Літературознавча антропологія: новий методологічний проект у дзеркалі філософських аналогій. *Слово і час*. 2009. № 5. С. 48–61.
14. Українка Леся. Листи: 1876–1897 / упоряд. В.А. Прокіп (Савчук), передм. В.П. Агеєвої. К.: Комора, 2016. 512 с.
15. Українка Леся. Листи: 1898–1902 / упоряд. В.А. Прокіп (Савчук). К.: Комора, 2017. 544 с.
16. Українка Леся. Листи: 1903–1913 / упоряд. В.А. Прокіп (Савчук). К.: Комора, 2018. 736 с.

17. Virchenko, T., Kozlov, R. (2021). Generation Related Self-Identity of Lesia Ukrainka (based on her epistolary heritage). *Amazonia Investiga*, 10 (46), 101–108.

REFERENCES

1. Bergson, A. (2010). *Tvorcha evoliutsiia*. Kyiv: Vyd-vo Zhupanskoho [in Ukrainian].
2. Diuran, Zh. (2021). *Antropolohichni struktury uivavnoho*. Kyiv: Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
3. *Ideolohyia natsionalnoi arystokratii (na poshanu 150-richchia vid dnia narodzhennia Lesi Ukrainky)*. (2021). Lviv: Drukarnia Lvivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu imeni Danyla Halatskoho [in Ukrainian].
4. Ilkiv, A. (2016). Intymnyi dyskurs pysmennytskoho epistoliaruu druhoi polovyny XIX — pochatku XX stolit, Dys. doktora filol. nauk, Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka, Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
5. Kosach-Kryvyniuk, O. (2006). *Khronolohiia zhyttia i tvorchosti*. Lutsk: Volynska oblasna drukarnia [in Ukrainian].
6. Kotsiubynska, M. (2009). *Lysty i liudy: rozдумы pro epistoliarnu tvorchist*. Kyiv: Dukh i litera [in Ukrainian].
7. Larysa Petrivna Kosach-Kvitka (Lesia Ukrainka). Biohrafichni materialy. Dokumenty. (2004). Kyiv [in Ukrainian].
8. Markovskiy, Mikhal Pavel (2008) Antropolohiia, humanizm, interpretatsiia. *Teoriia literatury v Polshchi. Antolohiia tekstiv. Druha polovyna XX — pochatok XXI st.* (S. 491–503). Kyiv: Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
9. Mykhyda, S. (2007). U psykhopoetykalmomu sviti Lesi Ukrainky (Stattia tretia). *Lesia Ukrainka i suchasnist*, T. 4, Kn. 1, 205–214 [in Ukrainian].
10. Moklytsia, M. (2011). *Estetyka Lesi Ukrainky (kontekst yevropeiskoho modernizmu)*. Lutsk: Volynskiy natsionalnyi universytet im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].
11. Muliarchuk, Ye. (2019). *Filosofiia i pedahohika poklykannia*. Kyiv: Dukh i litera [in Ukrainian].
12. Skupeiko, L. (2015). *Apolohiia osobystosti (statti pro Lesiu Ukrainku)*. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
13. Tarnashynska, L. (2009). Literaturoznavcha antropolohiia: novyi metodolohichniy proekt u dzerkali filosofskykh analohii. *Slovo i chas*, 5, 48–61 [in Ukrainian].
14. Ukrainka Lesia. (2016). *Lysty: 1876–1897*. Kyiv: Komora [in Ukrainian].
15. Ukrainka Lesia. (2017). *Lysty: 1898–1902*. Kyiv: Komora [in Ukrainian].
16. Ukrainka Lesia. (2018). *Lysty: 1903–1913*. Kyiv: Komora [in Ukrainian].
17. Virchenko, T., Kozlov, R. (2021). Generation Related Self-Identity of Lesia Ukrainka (based on her epistolary heritage). *Amazonia Investiga*, 10 (46), 101–108 [in English].

Tetiana Virchenko,

Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID 0000-0001-7953-2285

e-mail: t.virchenko@kubg.edu.ua

RESPONSIBILITY AND MISSION AS LIFE STRATEGY (WITHIN THE CONTEXT OF LESIA UKRAINKA'S EPISTOLARY HERITAGE)

The research belongs to those studies in which a successful attempt is made to investigate the moral foundations of Lesia Ukrainka's life strategy. The epistolary heritage was chosen as the object, as it is a grateful material to study the author as a real person without any interpretations of the recipients. A similar study is also relevant because Lesia Ukrainka's published letters without Soviet banknotes are involved.

Anthropological literary studies have been chosen as the main literary approach. This vector of exploration was determined by the reasoning of the well-known forester L. Skupeyko, who noted that modern science needs research on the concept of the author's personality. The study of the problem development has shown that science has occasional concluding statements, however, there is no findings that would be the basis for such a study.

Working with epistolary requires special objectivity. M. Kotsiubynska's warnings about such treatment of letters were identified as the basis and important for compliance. To outline the content

of the concepts of «responsibility» and «vocation» was chosen the latest study by Ye. Mulyachuk. Thus, in order to determine own mission - life strategy - it is extremely important to be aware of own self-determination, to be ready to resist everyday life, and to give preference to the interests of others. Lesia Ukrainka's epistolary heritage gives grounds to say that it is important for a writer to have the inner strength to overcome her own misfortune in order to realise her own life strategy. This will help to overcome the fear of living. In addition, the awareness of the professional vocation must be in harmony with life goals. According to Lesia Ukrainka, the professional mission should be realised through a number of specific actions: publishing translations, forming a library, etc. In the future, it is advisable to continue the study of epistolary heritage, as well as to study the life strategies of the main characters of the writer's works. In this way, we will approach the creation of the concept of the personality of Lesia Ukrainka's work.

Keywords: Lesia Ukrainka, author, epistolary heritage, anthropological approach, responsibility, vocation, life strategy.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2022.

Прийнято до друку 23.02.2022.

Кубг.edu.ua